

БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО, КНИГОЗНАВСТВО

УДК 001.89 : 378(477) ХДАК, КНУКІМ

Новальська Тетяна Василівна,
доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри інформаційних технологій
Київського національного університету культури і мистецтв
ORCID 0000-0003-3093-3998

**ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТВОРЧОЇ СПІВПРАЦІ ХАРКІВСЬКОЇ
ТА КИЇВСЬКОЇ БІБЛІОТЕЧНИХ НАУКОВО-ОСВІТНІХ ШКІЛ**

Мета роботи – виявити та проаналізувати основні напрями творчої співпраці харківської та київської бібліотечних науково-освітніх шкіл, накреслити перспективи їх подальшого розвитку. Досягненню мети дослідження сприяла методологія соціокомунікативного підходу використана для обґрунтування комунікаційних зв'язків між представниками харківської та київської наукових шкіл, а також методів аналізу, синтезу, термінологічного, джерелознавчого та історіографічного підходів. **Наукова новизна** роботи полягає в тому, що вперше визначено та проаналізовано основні напрями творчої співпраці представників харківської та київської бібліотечних науково-освітніх шкіл. Запропоновано визначення терміну «бібліотечна науково-освітня школа». **Висновки.** Основними напрямками творчої співпраці представників харківської та київської бібліотечних науково-освітніх шкіл є навчально-методична, наукова та організаційна діяльність, а саме : підготовка та видання у співавторстві підручників, навчальних посібників їх наукове редагування та рецензування, розробка навчальних планів, визначення та узгодження їх інваріативної складової, робочих програм, рецензування програм навчальних дисциплін ; атестація наукових кадрів вищої кваліфікації, опанування кандидатських та докторських дисертацій, підготовка експертних висновків, відгуків на автореферати та рецензування наукових монографій; організація та участь у науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах тощо. Таким чином, важливою закономірністю розвитку співпраці харківської та київської наукових шкіл є їх постійні комунікаційні зв'язки, опанування нових каналів комунікаційної взаємодії, що сприяє розвитку науково-теоретичної, науково-виробничої та науково-освітньої діяльності навчальних закладів вищої освіти в галузі культури.

Ключові слова: наукова школа, науковці, бібліотечна науково-освітня школа, бібліотечно-інформаційна освіта, заклади вищої освіти, Харківська державна академія культури, Київський національний університет культури і мистецтв.

Новальская Татьяна Васильевна,
доктор исторических наук, профессор,
заведующая кафедрой информационных технологий
Киевского национального университета культуры и искусств

**ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ТВОРЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА ХАРЬКОВСКОЙ
И КИЕВСКОЙ НАУЧНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ШКОЛ**

Цель работы – определить и проанализировать основные направления сотрудничества представителей харьковской и киевской библиотечных научно-образовательных школ. Достижению цели исследования содействовала методология социокоммуникативного подхода, использованная для обоснования коммуникационных связей между представителями харьковской и киевской научных школ, а

также метод анализа и синтеза терминологического, источниковедческого и историографического подходов. **Научная новизна** работы состоит в том, что впервые определены и проанализированы основные направления сотрудничества представителей харьковской и киевской библиотечных научно-образовательных школ. Предложено определение термина «библиотечная научно-образовательная школа». **Выводы.** Основными направлениями творческого сотрудничества представителей харьковской и киевской библиотечных научно-образовательных школ есть учебно-методическая, научная и организационная деятельность, а именно: подготовка и издание в соавторстве учебников, учебных пособий, их научное редактирование и рецензирование, разработка учебных планов, определение и согласование инвариативной составляющей, разработка рабочих программ, рецензирование программ учебных дисциплин; аттестация научных кадров высшей квалификации, оппонирование кандидатских и докторских диссертаций, подготовка экспертных выводов, отзывов на авторефераты, редактирование и рецензирование научных монографий; организация и участие в научно-практических конференциях, семинарах, круглых столах и тому подобное. Таким образом, важной закономерностью развития сотрудничества харьковской и киевской научных школ являются их постоянные коммуникационные связи, овладение новыми каналами коммуникационного взаимодействия, которые содействуют развитию научно-теоретической, научно-производственной и научно-образовательной деятельности учебных заведений высшего образования в отрасли культуры.

Ключевые слова: научная школа, ученые, библиотечная научно-образовательная школа, библиотечно-информационное образование, заведения высшего образования, Харьковская государственная академия культуры, Киевский национальный университет культуры и искусств.

Novalska Tetyana,
Doctor of Historical Sciences, Professor
Head of the Department of Information Technology.
Kiev National University of Culture and Arts

BASIC DIRECTIONS OF CREATIVE COLLABORATION OF KHARKOV AND KYIV SCIENTIFICALLY-EDUCATIONAL SCHOOLS

Purpose of Article is to define and analyse basic directions of collaboration of representatives Kharkov and Kyiv library scientifically-educational schools. **The methodology** of socio-communicative approach, used for the ground of communication connections between representatives Kharkov and Kyiv library scientifically-educational schools, and also method, assisted gaining end of research to the analysis and synthesis terminological and historiography approaches. **Scientific Novelty.** The scientific novelty of work consists of those basic directions of the collaboration of representatives are first satisfied and analyzed Kharkov and Kyiv library scientifically-educational schools. Determination of term is offered “library scientifically-educational school”. **Conclusions.** By basic directions of creative collaboration of representatives Kharkov and Kyiv library scientifically-educational schools there is scientific and organizational activity, namely preparation and edition of textbooks, train aid, participating in editing of curricula, programs, determination and concordance of variant part of curricula, attestation of scientific shots of higher qualification, opposing of candidate’s and doctoral dissertations, preparation of expert conclusions, reviews on the abstracts of thesis and criticizing of scientific monographs, participating in research and practice conferences and others like that. Thus, by important conformity to law of development of collaboration Kharkov and Kyiv scientific schools is their permanent of communication copulas, captures by the new channels of communication co-operation that assists to development of theoretical, scientific and production and scientifically-educational activity of educational establishments of higher education in industry of culture.

Key words: scientific school, scientists, library scientifically-educational school, library-informative education, establishments of higher education, Kharkov state academy of culture, Kyiv national university of culture and arts.

Постановка проблеми. Розвиток інноваційних процесів у державі значною мірою залежить від рівня наукових досліджень, реалізація яких здійснюється як окремими вченими, так і науковими співтовариствами, дослідницькими групами, які прийнято називати науковими школами (НШ). У науковій літературі філософського, наукознавчого, педагогічного, культурологічного, бібліотекознавчого спрямування існують різноманітні підходи, численні трактування, багатозначні тлумачення поняття «наукова школа», проте їх об'єднують такі ознаки: неформальне об'єднання вчених, наявність лідера – визнаного авторитетного вченого, розробка інноваційної наукової ідеї або теми, програми, єдність тематики наукового керівника та учнів, традиція наступності передачі наукових знань, цінностей, характерний стиль роботи, форми комунікації тощо. До функцій, які одночасно реалізуються в НШ, відносяться: освітня, дослідницька, виховна, комунікативна, відтворення, аксіологічна.

В структурі наукових шкіл помітне місце посідають науково-освітні школи (НОШ), що формуються як правило на базі навчального закладу вищої освіти. Серед найрезультативніших НОШ в галузі культури ми визначаємо школи бібліотечно-інформаційного профілю, що активно розвиваються в Харківській державній академії культури (ХДАК) та Київському національному університеті культури і мистецтв (КНУКіМ), спадкоємність яких базується на теоретичних здобутках попередників декількох поколінь, наукові ідеї, концепції, парадигми яких актуалізуються з часом, стають плідними через роки, сприяють осмисленню законів і закономірностей розвитку наукової думки, дають змогу окреслити перспективи розвитку науки, освіти, практики. Співпраця здійснюється, перш за все, завдяки науковій комунікації – формальній і неформальній, вербальній і невербальній, безпосередній чи опосередкованій, обміну думками та ідеями. Актуальним є визначення основних напрямів співпраці цих двох потужних НОШ, що дозволить окреслити перспективи розвитку книжкової, бібліотечної, бібліографічної науки, освіти, практики та управління ними у соціокомунікаційному просторі.

Аналіз досліджень і публікацій. У науці термін «наукова школа» існує тривалий час, до наукового обігу його було введено наприкінці 60-х років ХХ ст. [1, 84; 2, 259]. У подальші роки характерні риси, функції наукової школи, її життєвий цикл, вплив наукового лідера на її еволюцію та на процес розвитку науки активно досліджували як українські, так і зарубіжні вчені, а саме: К. Ланге, Н. Семенов, Б. Кедров, В. Астахова, О. Устенко, А. Бойко, Д. Зербіно, Н. Кушнарєнко, А. Соляник, М. Каністратенко, В. Шейко, Ю. Храмов та інші.

У дослідженнях таких вчених, як Д. Аронов, А. Бойко, О. Гнізділова, О. Дубасенюк, Г. Кловак та інших використовують поняття «науково-педагогічна школа», розглядаючи її як педагогічний феномен. А. Алфьоров, Н. Кушнарєнко, С. Петриченко, М. Ярошевський – «науково-освітня школа» (НОШ), як об'єднання науково-дослідних й освітніх колективів, що сформувались на базі вищого навчального закладу, де передбачається не лише здобуття нових теоретичних знань, а й навчання та виховання нових поколінь наукових кадрів. При цьому лідер і більшість учасників НШ є викладачами ВНЗ III-IV рівнів акредитації, а наукова проблематика НШ підпорядкована профілю освітньої діяльності вишу, розробки якої активно впроваджуються у навчально-виховний процес [3, 44].

Ідентифікацію науково-освітніх шкіл бібліотечно-інформаційного профілю визначили Н. Кушнарєнко, М. Каністратенко та В. Шейко [3]. Становлення харківської наукової школи (ХНШ) як базової на вітчизняному науковому просторі сягає кінця ХІХ – початку ХХ ст., датою ж офіційного започаткування вчені вважають 1929 рік – рік відкриття ХДАК. Вагомі наукові здобутки ХНШК в цілому та бібліотечної зокрема ґрунтовно та всебічно проаналізовано у вітчизняних і зарубіжних публікаціях [3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10]. Серед тих, хто аналізував специфіку самобутньої ХНШ бібліотечного спрямування, привертають увагу праці Н. Березюк, Д. Драгана, М. Каністратенка, Н. Кушнарєнко, Т. Самійленко, В. Сєдих, А. Соляник, Ю. Столярова, В. Шейка та ін., в яких надається узагальнена характеристика зазначеної школи і визначається вагомий внесок окремих яскравих постатей в її заснування та успішну

розбудову. Значущими є також фундаментальні монографії, присвячені черговій річниці ХДАК, біобібліографічні видання серії «Видатні педагоги Харківської державної академії культури» та інші.

Інституціональні основи формування київської бібліотечної науково-освітньої школи (КБНОШ) сягають в 1968 рік, час заснування КДК (далі КНУКІМ). Значний внесок у її розбудову належить видатним науковцям – педагогам О. Сокальському, С. Петрову, П. Коломійцю, О. Довгополій, Л. Амлінському, В. Пілецькому, Л. Одинокій, А. Чачко, В. Бабичу та іншим. Особливості та напрями досліджень київської наукової школи бібліотечного спрямування проаналізовано в працях М. Слободяника [11], Т. Новальської [12], Л. Литвинової [13], еволюцію книгознавчої НШ КНУКІМ проаналізувала В. Медведєва [14], значний інтерес являє ґрунтовна монографічна праця, присвячена історії та сьогоденню столичного вишу культурно-мистецького спрямування [15], а також статті та біобібліографічні видання, в яких йдеться про видатних викладачів КНУКІМ. Зазначимо, що імена найвидатніших представників ХБНШ та КБНШ можна віднайти у вітчизняних і зарубіжних енциклопедіях та довідниках, серед яких: «Українська бібліотечна енциклопедія», «Енциклопедія сучасної України», «Библиотечная энциклопедия» та ін. Однак, феномен харківської та київської бібліотекознавчих шкіл недостатньо вивчений у контексті спадкоємності та співпраці, що визначає їх продуктивність, авторитетність, багатоканальність внутрішніх і зовнішніх зв'язків, функціонування як науково-комунікаційної цілісної системи, яка діє досягаючи спільної мети та вирішення важливих наукових проблем.

Мета дослідження – виявити та проаналізувати основні напрями творчої співпраці представників харківської та київської бібліотечних науково-освітніх шкіл, накреслити перспективи їх подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Основні напрями діяльності БНОШ, що вирізняють їх з інших НШ, – це: здійснення наукових досліджень із пріоритетних напрямків розвитку бібліотекознавчої, книгознавчої, бібліографознавчої науки та практики, розробка наукових концепцій; удосконалення освітніх стандартів,

навчальних планів та програм; запровадження інноваційних підходів до методики викладання навчальних дисциплін; використання сучасних засобів комунікації в науковому співтоваристві з залученням практиків бібліотечної галузі; оприлюднення наукових здобутків та публічний обмін науковими досягненнями, пошук оптимальних шляхів запровадження їх в освітній процес та практику діяльності бібліотек; розвиток міжнародного співробітництва в галузі бібліотекознавства. Водночас, ще недостатньо дослідженими залишається структура та специфіка БНОШ. Зокрема, до її структури ми відносимо «книгознавчу наукову школу», «бібліотекознавчу наукову школу», «бібліографознавчу наукову школу». Уточнення дефініцій наукових шкіл бібліотечно-інформаційного спрямування може стати предметом подальших наукових досліджень. Зокрема, у дослідженнях бібліотекознавчих шкіл домінує проблематика, що розкриває діяльність бібліотек в системі соціальних комунікацій, бібліотечне фондознавство і розвиток електронних ресурсів, комунікаційні функції бібліотек та їх трансформацію у знаньєвому суспільстві, інформаційно-аналітичну діяльність, інформаційні технології в обслуговуванні читачів, бібліотечну професіологію, вдосконалення бібліотечно-інформаційної освіти, історію бібліотекознавства та окремих бібліотек тощо. Книгознавча тематика – спрямована на дослідження історії книги (рукописної, стародруків та рідкісних видань, книжкових колекцій та зібрань), книгознавства, книжкового пам'яткознавства, видавничої діяльності та книжкової культури тощо. У бібліографознавчих дослідженнях домінують дослідження історії бібліографії, бібліографічна діяльність, видова специфіка бібліографії – рекомендаційна, галузева, краєзнавча, біобібліографія, бібліографія бібліографії, бібліографічна діяльність провідних наукових установ тощо. Нами буде використано узагальнююче поняття «бібліотечна науково-освітня школа» (БНОШ), яка базується на надійному підґрунті попередників, має свою історію та специфіку.

З урахуванням думок науковців, власного досвіду, доцільним буде уточнити тлумачення поняття «*бібліотечна науково-освітня школа*», котру ми пропонуємо визначати як *неформаль-*

не інтелектуальне об'єднання декількох поколінь науковців-педагогів навчальних закладів вищої освіти, які здійснюють як наукові дослідження книгознавчої, бібліотекознавчої, бібліографознавчої проблематики, так і підготовку висококваліфікованих фахівців для бібліотечної галузі, впроваджують результати наукових досліджень у навчально-виховний процес та бібліотечну практику.

До найрезультативніших БНОШ можна віднести харківську, київську, рівненську, львівську. Наукові школи, як правило, формуються у вищих навчальних закладах та наукових установах, де здійснюється підготовка наукових кадрів в аспірантурі (докторантурі), функціонують спеціалізовані вчені ради із захисту дисертацій. Найбільш потужним осередком наукових шкіл у Харкові є Харківська державна академія культури (ХДАК), у Києві – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (НБУВ) та Київський національний університет культури і мистецтв (КНУКІМ), у Рівному – Рівненський державний гуманітарний університет, у Львові – Львівська національна бібліотека імені В. Стефаника. Слід зауважити, що у дослідженнях харківської та київської НШ охоплено всі напрями бібліотечно-інформаційного профілю, водночас в проблематиці КНУКІМ переважає бібліотекознавча, рівненській НШ – бібліографознавча, львівській НШ – книгознавча тематика досліджень.

В усі часи представники харківської та київської бібліотечних НОШ плідно співпрацювали, базою чого була предметно-змістова єдність наукової діяльності, визначення пріоритетів у розробленні фундаментальних і прикладних досліджень у галузі бібліотекознавства та суміжних дисциплін, обмін інноваційними ідеями, визнання наукової спадщини попередників та підтримка наукових здобутків колег-сучасників.

Як відомо, спадкоємність НШ визначається системою «науковий лідер – учні лідера – прибічники його наукових ідей», водночас, на нашу думку, вона започатковується ще на рівні комунікаційних зв'язків «викладач – студент». Адже найпершим, хто сприймає, аналізує, засвоює та використовує наукові ідеї, є студентська аудиторія, яка в подальшому розвиває та примножує здобутки викладачів – наукових лідерів. Яскравим прикладом для нас можуть бути випускники ХДАК різних років, котрі були та нині є лі-

дерами київської БНОШ. Серед них професори О. Сокальський, Т. Ківшар, В. Загуменна, В. Медведєва та інші. Своє наукове зростання вони розпочали в студентських наукових гуртках, виховуючись на кращих традиціях alma-mater, потім продовжили дослідження в аспірантурі, а в подальшому стали лідерами власних наукових шкіл вже в КНУКІМ.

Прикладом плідної співпраці представників київської та харківської НОШ може бути діяльність фундатора бібліотекознавчої київської науково-освітньої школи ректора (1968-1972 рр.), завідувач кафедри бібліотекознавства (1968-1973 рр.) КДІК О. Сокальського, випускника Харківського державного бібліотечного інституту (нині Харківська державна академія культури) 1940 року.

Його ім'я посідає одне з почесних місць в історії галузевої науки. На нашу думку, такий потужний поштовх до різнопланової науково-дослідницької діяльності в галузі бібліотекознавства О. Сокальський одержав ще під час навчання в Українському бібліотечному інституті, де його педагогами та науковими наставниками були перший кандидат наук СРСР в галузі бібліотекознавства Д. Лекаренко, який очолював тоді кафедру бібліотекознавства [16], відомий бібліотекознавець О. Майборода, який з 1938 по 1941 рр. займав посаду заступника директора з науково-навчальної роботи цього інституту [17], він же викладав курс «Організація книжкових фондів бібліотек» в період з 1936 по 1940 рр., коли в Українському бібліотечному інституті навчався студент О. Сокальський. Вплив талановитого викладача О. Майбороди на здібного студента був таким потужним, що саме ця проблематика організації бібліотечних фондів згодом стала темою кандидатської дисертації С. Сокальського. Наступний етап співпраці цих двох непересічних особистостей прийшовся на післявоєнні роки. У 1949–1950 навч. році в структурі інституту було утворено нову кафедру – «Організації бібліотечних фондів і каталогів» з 8 штатними викладачами. З першого дня існування кафедри її завідувачем призначається О. Майборода, який формує потужне ядро блискучих викладачів-каталогознавців та фондознавців: Д. Кумок, А. Ашукін, Л. Котенко, Є. Тамм та ін. [17]. З 1953 по 1963 рр. кафедру очолює Анатолій Анатолійович Ашукін, який теж сут-

тево вплинув на становлення професійного та наукового світогляду О. Сокальського як фондознавця та каталогознавця. Про тісні професійні зв'язки цих науковців свідчить той факт, що саме А. Ашукін був науковим редактором першого ґрунтового україномовного навчального посібника для технікумів «Організація бібліотечних фондів та каталогів», що видали в Харкові у 1958 р. О. Сокальський та В. Туров [18].

В період інституціалізації київської БНОШ (60 ті – початок 70-х рр. ХХ ст.) розпочалась плідна співпраця представників двох найпотужніших наукових шкіл.

У 1961 р. О. Сокальський видає друком під грифом ХДБІ лекцію для студентів-заочників, присвячену проблемам розвитку фондів республіканських бібліотек. З 1964 р., коли завідувачем кафедри стає Є. Тамм, розпочинається їх плідна співтворчість над розробкою методичних вказівок та майбутнього підручника з курсу «Бібліотечні фонди та каталоги» [18; 19].

Завдяки спільним поглядам на основні напрями бібліотечної роботи, на проблеми бібліотечної справи, колеги-однодумці О. Сокальський, Є. Тамм і В. Туров у 1966 рр. підготували колективне видання під назвою «Бібліотечні фонди і каталоги». Цей навчальний посібник є унікальним, у ньому вперше детально й послідовно висвітлено питання комплектування бібліотечних фондів і організацію каталогів, а також подано програмний матеріал, розрахований на учнів культосвітніх училищ бібліотечних відділів. Посібник «Бібліотечні фонди і каталоги» (1966) мав широкий попит як серед студентів, котрі вивчали бібліотечні дисципліни, так і серед працівників бібліотек, для яких він був методичним інструментарієм у справі організації бібліотечних фондів і каталогів. Він мав велику популярність, і в 1971 р. вийшло його друге видання.

Плідна співпраця представників харківської та київської БНОШ над навчальними підручниками, посібниками активно продовжувалась і в подальші роки. Свідченням цього є вихід у світ першого підручника в незалежній Україні «Бібліотекознавство: теорія, історія, організація діяльності бібліотек» (1993 р.) за редакцією М. Слободяника та В. Ільганаєвої [20], який мав значний попит як серед викладачів так і студентів вищих та середніх спеціальних навчальних закладів.

Починаючи з 90-х років ХХ ст. активізується співпраця між представниками наукових шкіл в галузі культури. Відбувається обмін думками, обговорення та рецензування посібників, навчальних планів, робочих програм дисциплін курсів бібліотекознавчого спрямування. Зокрема, доктор історичних наук Т. Новальська була рецензентом навчального посібника В. Сєдиха «Історія бібліотечної справи в Україні» (2013) [21]. В той же час В. Сєдих виступив рецензентом практикуму «Універсальна десяткова класифікація (УДК) як міжнародна інформаційно-пошукова мова класифікаційного типу».

Наступним напрямом співпраці є наукова діяльність, перш за все участь у роботі спеціалізованих вчених рад, підготовка та атестація науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації. Членами спеціалізованої вченої ради в ХДАК в різні роки були представники київської БНОШ, а саме А. Чачко, М. Слободяник, Л. Петрова, Т. Новальська, О. Воскобойнікова-Гузєва, в той же час в спецраді КНУКіМ Харківську НОШ представляють М. Балаклицький, Л. Хавкіна, Г. Шемаєва. Як члени спецрад вони готують експертні висновки на дисертації, дають відгуки на автореферати тощо.

Відбуваються захисти дисертацій представників НОШ, прикладом цього може служити захист в спеціалізованій вченій раді ХДАК представників київської НШ – докторської дисертації Л. Петрової (науковий консультант А. Чачко), кандидатських дисертацій Т. Проценко та Г. Пристай (науковий керівник Т. Новальська) та ін. Водночас наукові здобутки харківської НШ були представлені на захисті докторських дисертацій в НБУВ В. Ільганаєвою (науковий консультант О. Оніщенко) та Г. Шемаєвою (наук. керівник В. Ільганаєва). Нині В. Ільганаєва є одним із лідерів харківської НОШ, Г. Шемаєва формує бібліотекознавчу НШ. Потужним каналом взаємодії є опонування на захистах кандидатських і докторських дисертацій. Офіційними опонентами в спеціалізованій раді КНУКіМ виступали представники харківської НШ І. Давидова, А. Соляник, Г. Шемаєва, в ХДАК – представники київської НШ А. Чачко, М. Слободяник, Л. Петрова, В. Загуменна, Т. Новальська та інші.

Обмін науковими ідеями, здобутками, безпосередня та опосередкована комунікація най-

більш результативно відбувається під час організації та участі в наукових, науково-практичних конференціях, семінарах, «круглих столах», які проводяться на базах профільних вишів. Саме організаційна діяльність є ще одним із напрямів співпраці між представниками науково-освітніх шкіл. Найбільш актуальною проблемою сьогодення є модернізація та розвиток бібліотечно-інформаційної освіти, запровадження стандартів, визначення компетентностей майбутніх фахівців, розробка навчальних планів та програм, запровадження інноваційних підходів до методики викладання фахових дисциплін тощо.

Висновки. Основними напрямками творчої співпраці представників харківської та київської бібліотечних науково-освітніх шкіл є навчально-методична, наукова та організаційна діяльність, а саме: підготовка та видання у співавторстві підручників, навчальних посібників їх наукове

редагування та рецензування, розробка навчальних планів, визначення та узгодження їх інваріативної складової, робочих програм, рецензування програм навчальних дисциплін; атестація наукових кадрів вищої кваліфікації, опанування кандидатських та докторських дисертацій, підготовка експертних висновків, відгуків на автореферати та рецензування наукових монографій; організація та участь у науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах тощо. Таким чином, важливою закономірністю розвитку співпраці харківської та київської наукових шкіл є їх постійні комунікаційні зв'язки, опанування нових каналів комунікаційної взаємодії, що сприяє розвитку науково-теоретичної, науково-виробничої та науково-освітньої діяльності навчальних закладів вищої освіти в галузі культури.

Список використаних джерел

1. Анохин П. К. Верю таланту. *Наука сегодня*. Москва: Наука, 1969. С. 257–260.
2. Родный Н. И. Очерки истории и теории развития науки. Москва: Наука, 1969. – 422 с.
3. Шейко В. М., Каністратенко М., Кушнарченко Н. Ідентифікація наукових шкіл культурологічно-мистецького та бібліотечно-інформаційного профілю: постановка проблеми. *Вісник Книжкової палати*. 2011. № 8. С. 41–43; № 9. С. 43–47.
4. Березюк Н. М. К. И. Рубинский и Л. Б. Хавкина – основоположники харьковской библиотечной школы: фрагменты истории. *Научные и технические библиотеки*. 2009. № 5. С. 93–103.
5. Драган Р. А. Развитие библиотечной мысли. Харьковская школа (поч. XX ст. – 20-ті рр.). *Вісник Харківської державної академії культури* : зб. наук. пр. 2000. Вип. 2.
6. Кушнарченко Н. Н., Соляник А. А. Научные школы книговедческого и библиотечно-информационного профиля: признаки идентификации. *Научные и технические библиотеки*. 2011. № 12. С. 45–54.
7. Кушнарченко Н. М. Фундатор библиотечной освіти в Україні. *Вісник Харківської державної академії культури* : зб. наук. пр. 2000. Вип. 2. С. 110–123.
8. Соляник А. А. Флагман бібліотечно-інформаційної освіти України. *Вісник Харківської державної академії культури* : зб. наук. пр. 2009. Вип. 27. С. 74–83.
9. Фридьева Н. Подготовка библиотечных кадров на Украине : [библ. отд-ние ин-та политпросвета в Харькове]. *Красный библиотекарь*. 1930. № 10. С. 42–45.
10. Харківська державна академія культури: до 80-річчя з дня заснування : монографія. Харків: ХДАК, 2009. 196 с.
11. Слободяник М. С. Бібліотечна наука в Україні : до підсумків десятирічного досвіду. *Бібліотечна планета*. 2002. № 1. С. 6–13.
12. Новальська Т. В. Формування та розвиток Київської наукової бібліотечної школи. *Київський національний університет культури і мистецтв у 2013 році : знаменні дати, славні ювілеї : календар*. Київ : Видавн. Центр КНУКІМ, 2013. С. 18–22.
13. Литвинова Л. А. Дисертаційні дослідження з бібліотечного та бібліографознавства в Україні (2008 – 2011). *Бібліотечознавство. Документознавство. Інформологія*. 2011. №4. С. 16–22.
14. Медведева В. М. Книгознавча школа Київського національного університету культури і мистецтв : еволюція, традиції та комунікація / В. М. Медведева. – Книгознавча школа: антологія. 2-ге вид., випр. та допов. Київ : Видавництво Ліра, 2018. С. 13–21.
15. Київський національний університет культури і мистецтв / М. М. Поплавський, В. М. Медведева, О. І. Скар, А. І. Гурбанська та інші. Київ : КНУКІМ, 2013. 384 с.
16. Шейко В. М., Кушнарченко Н. М., Соляник А. А. Харківська наукова школа книгознавства, бібліотечного та бібліографознавства: система комунікаційних зв'язків. *Вісник Книжкової палати*. 2012. № 10. С. 45–48.

17. Березюк Н., Соляник А. Покоління фундаторів бібліотечної освіти в Україні: до 110-річчя Олександра Артемовича Майбороди. *Вісник Книжкової палати*. 2013. №9. С. 36-39.
18. Сокальський О. С., Туров В. М. Організація бібліотечних фондів і каталогів : методичні вказівки для заочників. Харків : Вид-во Кн. палати УРСР, 1951. 96 с.
19. Сокальський О. С., Тамм Є. П., Туров В. М. Бібліотечні фонди і каталоги : підручник для культурно-освітніх училищ. *Вища школа*. 1971.
20. Бібліотекознавство: теорія, історія, організація діяльності бібліотек: Підручник / За ред. М. С. Слободяника, В. О. Ільганаєвої. Харків: Основа, 1993. 176 с.
21. Сєдих В. В. Історія бібліотечної справи в Україні: навч. посіб. / В. В. Сєдих; наук. ред. Н. М. Кушнarenко; ред. Т. В. Новальська; ХДАК. Харків, 2013. 213 с.
22. Кобижча Н. І., Штефан І. П. Універсальна десяткова класифікація (УДК) як міжнародна інформаційно-пошукова мова класифікаційного типу: лекції для студентів спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа. Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ, 2017. – 84 с.

References

1. Anokhin, P.K. (1969). I believe in talent. *Science today*. Moscow: Science, p. 257-260. [in Russian].
2. Rodnii N. I. (1969). *Essays on history and theory of science development*. Moscow: Science. [in Russian].
3. Shaiko, V.M. & Kanistraenko, M. & Kushnarenko N. (2011). Identification of scientific schools of cultural-artistic and library-informational profile: problem statement. *Herald of the Book Chamber*, 8, 41-43; 9, 43-47. [in Ukrainian].
4. Berezyuk, N.M. (2009). K. I. Rubinsky and L. B. Havkin - founders of the Kharkov library school: fragments of history. *Scientific and technical libraries*, 5, 93-103.
5. Dragan, R. A. (2000) Development of Library Science Thought. Kharkiv school (beginning of the twentieth century - 20th years). *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture*, vol. 2. [in Ukrainian].
6. Kushnarenko, N. N. & Solyanik, A.A. (2011). Scientific schools of bibliographic and library information profile: signs of identification. *Scientific and technical libraries*, 12, 45-54. [in Ukrainian].
7. Kushnarenko, N.M. (2000). Fundamentalists of Library Education in Ukraine. *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture*, vol. 2, 110-123. [in Ukrainian].
8. Solyanik, A.A. (2009). The flagship of library and information education of Ukraine. *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture*, vol. 27, 74-83. [in Ukrainian].
9. Friedieva, N. (1930). Preparation of library cadres in Ukraine: [bibl. ot-d-tion of in-th politprosvet in Kharkov]. *Red librarian*, 10, 42-45.
10. Sheiko, V. M. & Kanistratenko, M. & Kushnarenko, N. M. (2009). Kharkiv State Academy of Culture: to the 80th anniversary from the day of its foundation. Kharkiv: KDAK. [in Ukrainian].
11. Slobodyanyk, M.S. (2002). Library Science in Ukraine: the results of a decade of experience. *Library Planet*, 1, 6-13. [in Ukrainian].
12. Novalska, T. V. (2013). Formation and development of Kyiv scientific library school. *Kyiv National University of Culture and Arts in 2013: Significant dates, glorious anniversaries: calendar*. Kiev: Publishing. Center of KNUCIM, 18-22. [in Ukrainian].
13. Litvinova, L. A. (2011). Dissertational studies on librarianship and bibliography in Ukraine (2008 - 2011). *Library Science. Record Studies. Informology*, 4, 16-22. [in Ukrainian].
14. Medvedeva, V. M. (2018). *Bookstore School of Kyiv National University of Culture and Arts: Evolution, Traditions and Communication*. Kyiv: Lyra, 13-21. [in Ukrainian].
15. Poplavsky, M. M. & Medvedev, V. M. & Sknar, A. I. & Gurbanskaya, A. I. (2013). *Kyiv National University of Culture and Arts*. Kyiv: KNUCIM. [in Ukrainian].
16. Shaiko, V.M. & Kushnarenko, N.M. & Solyanik, A. A. (2012). Kharkiv Scientific School of Book Science, Library Science and Bibliography: A System of Communication Communications. *Herald of the Book Chamber*, 10, 45-48. [in Ukrainian].
17. Berezyuk, N. & Solyanik, A. (2013). Generation of the founders of library education in Ukraine: to the 110th anniversary of Alexander Artemovich Mayboroda. *Herald of the Book Chamber*, 9, 36-39. [in Ukrainian].
18. Sokalsky, O. S. & Turov, V.N. (1951). *Organization of library collections and catalogs*. Kharkiv: View of the Kn. Chamber of Ukrainian SSR.
19. Sokalsky, O. S. & Tamm Ye.P. & Turov V.M. (1971). *Library Funds and Directories*. High school.
20. Slobodyanyk, M.S. & Ilhanaeva, V.O. (Eds.). (1993). *Library Science: Theory, History, Organization of Libraries*. Kharkiv: Basis. [in Ukrainian].
21. Sedykh, V.V. (2013). *History of Library Business in Ukraine*. N. M. Kushnarenko (sciences Ed.). T. V. Noval'skaya (Ed.); Kharkiv: KDAK. [in Ukrainian].
22. Kobizhcha, N.I. & Stefan, I.P. (2017). Universal decimal classification (UDC) as an international information-search language of the classification type: lectures for students of the specialty 029 Information, library and archival affairs. Kiev: Nats. Unity of Culture and Arts. [in Ukrainian].